

Albin Kopruckowniak

25 lat rozwoju państwowych wyższych uczelni w Lublinie

Rocznik Lubelski 13, 256-259

1970

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nym z województw leżących w głębi kraju, które, obok katowickiego i łódzkiego, daje najwięcej młodych kadr dla gospodarki morskiej.

Referat nt. *Komisja Morska jako organ państwowej administracji morskiej, jej cele i zadania w świetle aktu z 3 lipca 1569 roku* wygłosił doc. dr hab. Stanisław T w o r e k z UMCS. Referat jest próbą syntetycznego ujęcia roli i znaczenia Komisji Morskiej. Powołanie 24 marca 1568 r., a następnie zatwierdzenie na sejmie lubelskim 1569 r. Komisji Morskiej stanowi symbol bogatych tradycji morskich Polski i jej państwowego władania morzem. Mimo przeróżnych oporów, przesądów i niechęci szlachty do świadczeń na rzecz obrony morza i aktywnej na nim działalności, Komisja Morska dobrze zasłużyła się Polsce. To dzięki działalności niewielkiej grupy „ludzi morza” kwestie morskie stały się bliskie całemu narodowi. Jeśli zważymy, że w Szwecji podobny urząd pod nazwą Kolegium Admiralicji powstał dopiero w 1634 r., a w Danii — w 1655 r., wówczas uświadomimy sobie w pełni rolę i znaczenie jego powstania na gruncie polskim. Siedzibą Komisji Morskiej był Gdańsk, a zakres jej uprawnień był olbrzymi: zamykała i otwierała żeglugę, wyprawiała kaprów na morze i wyznaczała im zadania do spełnienia, badała statki i towary zajęte przez flotę na morzu i przysądzała je na rzecz kapitanów i załóg, 10% zabierając do skarbu królewskiego, nakazywała zwrot nieprawnie zatrzymanych statków, spełniała sądownictwo wojskowe, dbała o żołąd, uposażenie, uzbrojenie załóg i statków, przeprowadzała naprawę sprzętu wojennego, żeglarskiego i samych okrętów. Słowem — była czymś w rodzaju ministerstwa marynarki wojennej.

Ze stanem aktualnym naszej gospodarki morskiej oraz perspektywami na najbliższą przyszłość zapoznał zebranych wiceminister żeglugi Stefan P e r k o w i c z. Mówca przypomniał, że w ciągu ubiegłego ćwierćwiecza zostały odbudowane po wojennych zniszczeniach i poważnie rozbudowane nasze porty. W olbrzymim tempie wzrosła ilość statków handlowych i rybackich. Poczyniliśmy duży postęp w dziedzinie budowy statków. W chwili obecnej polski przemysł okrętowy znajduje się w pierwszej dziesiątce światowych producentów statków, a w dziedzinie produkcji statków rybackich pretendujemy nawet do pierwszego miejsca na świecie.

W toku obrad odczytano telegramy, jakie zostały nadesłane do uczestników lubelskiej sesji z kraju i zagranicy — między innymi od I sekretarza KW PZPR w Gdańsku Stanisława Kociołka, prezydenta miasta Ystad w Szwecji Erica Andersona i prezydenta miasta Goeteborga Hansa Hansona.

Z okazji 400-lecia Komisji Morskiej Ministerstwo Żeglugi wybiło pamiątkowy medal przedstawiający: na awersie — dawny statek, na rewersie — piastowskiego orła. Pierwsze egzemplarze tego medalu wręczono uczestnikom sesji.

W dniu jej obrad w gmachu Wojewódzkiego Ośrodka Propagandy Partyjnej została otwarta wystawa obrazująca tysiącletnie dzieje portu gdańskiego. Na wystawie, obok plasz i zdjęć ukazujących początki portu i jego dalszy rozwój aż do czasów współczesnych, znalazły się bandery statków zawijających do Gdańska, modele statków itp. Wystawa spotkała się z dużym zainteresowaniem zwiedzających.

Adam Andrzej Witusik

25 LAT ROZWOJU PAŃSTWOWYCH WYŻSZYCH UCZELNI W LUBLINIE

Jubileusz 25-lecia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, powołanego dekretem PKWN 23 października 1944 r. i całego lubelskiego ośrodka naukowego uczczony został szeregiem imprez lokalnych, a niektóre z nich nabrały charakteru ponad-

regionalnego. Punktem kulminacyjnym trzydniowych uroczystości była podniosła akademia w dniu 23 października 1969 r. z udziałem najwyższych władz partyjnych i państwowych, partyjnych i państwowych władz wojewódzkich Lublina, Kielc i Rzeszowa, gospodarzy miasta, zaproszonych gości z ośrodków naukowych ze Lwowa, Debreczyna, Modeny, Paryża i Berlina oraz delegacji krajowych ośrodków naukowych. O dorobku naukowym, organizacyjnym i perspektywach rozwoju Uniwersytetu i innych wyższych uczelni Lublina mówił rektor UMCS prof. dr Zbigniew Lorkiewicz. Życzenia dla nauki lubelskiej od władz partyjnych i administracyjnych województwa lubelskiego przekazał I sekretarz KW PZPR — Władysław Kozdra. Natomiast minister oświaty i szkolnictwa wyższego prof. dr Henryk Jabłoński dokonał ogólnej oceny dorobku lubelskiego ośrodka naukowego, wskazując na jego znaczne osiągnięcia we wszystkich wskaźnikach rozwojowych w ćwierćwieczu swojego istnienia. Jednym z najbardziej podniosłych momentów podczas akademii było wręczenie Uniwersytetowi sztandaru ufundowanego przez społeczeństwo Lubelszczyzny. Aktu tego dokonał przewodniczący Towarzystwa Przyjaciół UMCS, AM i WSR — mgr Paweł Dąbek.

Na uroczystość jubileuszową wybity został specjalny medal: *Nauka w służbie ludu*, przyznawany instytucjom i osobom najbardziej zasłużonym dla rozwoju lubelskiego ośrodka naukowego. Zarazem nakładem Uniwersytetu ukazał się tom źródeł do jego dziejów, odnoszący się przede wszystkim do początkowego okresu działalności¹. Dla uświetnienia uroczystości w trzecim dniu (25 X 1969) odbyło się sympozjum naukowe pt. *Człowiek wobec problemów współczesnej cywilizacji*², podczas którego wygłoszono kilkanaście referatów przygotowanych przez naukowców UMCS, AM, WSR i WSiInż.

Jedną z form uczczenia jubileuszu Uniwersytetu i całego lubelskiego ośrodka naukowego była wystawa osiągnięć zorganizowana przez kolegium rektorów. Całością prac związanych z organizacją wystawy kierował prof. dr F. Uhorczak, który wypracował koncepcję i jej ostateczny kształt. Wystawa mogła dojść do realizacji dzięki organizacyjnej i finansowej pomocy czterech państwowych wyższych uczelni w Lublinie. Myślą przewodnią wystawy była chęć pokazania lubelskiego ośrodka naukowego w jego dynamicznym rozwoju organizacyjnym, kadrowym, wzroście liczby studentów, inwestycji itp. nie zatracając specyficznych właściwości poszczególnych uczelni. Wydaje się, że twórcy wystawy wyszli z tego zamierzenia obronną ręką.

Dokumentacja plastyczna w postaci licznych zestawień, tabel, wykresów, wskaźników, plansz jedno i wielobarwnych nadała wystawie przejrzystości, żywości i przemawiała nie tylko do intelektu ale i wyobraźni. Gdy dodamy do tego podświetlane fotogramy poszczególnych obiektów z dzielnicy UMCS i WSR, obiekty Akademii Medycznej i Wyższej Szkoły Inżynierskiej oraz miejsce wystawy — gmach Biblioteki Międzyuczelnianej, której dyrekcja zapewniła służbę informacyjną, to walory wystawy przyjdzie jeszcze bardziej podnieść.

Uniwersytet pokazany został w liczbach, z których wynikało, że 1 stycznia 1969 r. posiadał 7702 studentów, w tym 4097 na studiach dziennych; we wzroście kadry naukowej (439 doktoratów, 95 habilitacji); w liczbie 8231 absolwentów, 5277

¹ *Powstanie i organizacja Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w świetle źródeł*. Materiał wybrał i opracował J. Malarczyc. Lublin 1968, ss. 407. Problematyce lubelskiego ośrodka naukowego wiele miejsca poświęciło „Życie Szkoły Wyższej”, 1969, nr 78.

² *Człowiek wobec problemów współczesnej cywilizacji*. Red. M. Subotowicz. Lublin 1969, ss. 145.

publikacji naukowych, w strukturze społecznej studentów, np. o ile w roku akademickim 1944/1945 — studentów pochodzenia chłopskiego było 18%, to w 1969 r. — 32%, robotniczego — analogicznie — 13% i 23%, inteligentnego — 53% i 44%, inne — 16% i 4%. Wystawa informowała o działalności kulturalnej i osiągnięciach znanych w kraju i za granicą zespołów: Tańca Ludowego i Teatru Akademickiego „Gong 2” oraz sukcesy kół naukowych; udział uczelni w życiu gospodarczym i kulturalnym oraz politycznym województwa i kraju poprzez współpracę z przemysłem i rolnictwem itp. Wyrazem uznania dla tej pracy, co mocno podkreślono na wystawie, są liczne odznaczenia i wyróżnienia pracowników Uniwersytetu i całej uczelni.

W kolejności pokazane zostały osiągnięcia Akademii Medycznej, której najwyraźniejszym wyrazem rozwoju jest wzrost studentów z 655 w 1945 r. do 1910 w 1969 r.; kształcenie kadr naukowych — 273 doktoraty i 76 habilitacji; liczne porady kliniczne i ambulatoryjne; organizacja białych niedziel; publikacje prac naukowych i popularyzatorskich czy rozwój studenckiego życia naukowego.

Wyższa Szkoła Rolnicza, powołana do życia uchwałą Rady Ministrów 6 sierpnia 1955 r., przedstawiła swój dorobek m. in. w postaci 267 doktoratów, 66 habilitacji, 4632 dyplomy, w tym od czasu kreowania samodzielnej uczelni — 3257. Nadzwyczaj bogato przedstawiony został problem współpracy WSR z rolnictwem lubelskim, co znalazło wyraz w przeprowadzeniu ponad 8000 pogadań i referatów szkoleniowych, opracowaniu map gleboznawczych, licznych patentów, w działalności Zakładu Upowszechnienia Postępu w Rolnictwie, osiągnięciach Rolniczych Zakładów Doświadczalnych (Bezek, Czesławice, Elizówka, Felin, Ulhówek), mających znacznie wyższe wskaźniki produkcyjne od przeciętnych województwa.

Najmłodsza wyższa uczelnia Lublina — Wyższa Szkoła Inżynierska, która jako szkoła dzienna istnieje od 1965 r., legitymuje się poważnymi osiągnięciami dydaktycznymi oraz działalnością usługową dla przemysłu lubelskiego, z którym utrzymuje bardzo bliskie kontakty. Szkoła wykształciła np. 658 inżynierów a jej pracownicy opublikowali 394 prac naukowych. O tempie rozwoju uczelni świadczy fakt szybkiego wzrostu liczby studentów ze 109 w 1953 r. (studia wieczorowe) do 2298 w 1969 r.

W ostatniej części wystawy pokazane zostały osiągnięcia akademickiej służby zdrowia i działalność wydawnictwa Annales UMCS. Wystawa, oprócz rejestracji najistotniejszych sukcesów lubelskiego ośrodka naukowego w 25-lecie, starała się pokazać tendencje i perspektywy nauki lubelskiej i uczelni państwowych, które w 1980 r. kształcić będą około 30 tys. studentów.

W specjalnych gablotach zaprezentowane zostały najpoważniejsze prace naukowców lubelskich — opracowania monograficzne, podręczniki, skrypty.

Jednym z poważniejszych osiągnięć organizatorów wystawy było wydanie katalogu³, zawierającego przegląd dorobku i omówienie historii poszczególnych uczelni. Tylko pośpiechem w redagowaniu można tłumaczyć, że znalazło się w nim kilka bardzo rażących pomyłek wypaczających niekiedy wyraźnie pewne fakty. Do najpoważniejszych zaliczyć można — zaniżone dane o stopniu zorganizowania młodzieży uniwersyteckiej w organizacjach ZMS i ZMW (s. 37); pominięcie wyjazdu Teatru Akademickiego Gong 2 do Związku Radzieckiego w końcu 1966 r. (był to pierwszy wyjazd zagraniczny zespołu) do Charkowa, Moskwy i Kazania (s. 38) oraz informacja, że pracownicy Uniwersytetu posiadają tylko jeden medal wybitny na 650-lecie Lublina. Katalog, oprócz podstawowych danych z historii uczelni, zawiera

³ Z. Kowalski *25 lat rozwoju państwowych wyższych uczelni w Lublinie. Fakty i liczby*. Lublin 1969, ss. 149.

liczne zdjęcia obiektów z terenu dzielnicy uniwersyteckiej, zestaw wybranych pozycji bibliograficznych do dziejów uczelni lubelskich.

Wystawę i katalog należy ocenić ze wszech miar pozytywnie i uznać jako ważne wydarzenie w życiu naukowym lubelskiego środowiska naukowego.

Albin Kopruckowiak

JUBILEUSZ 25-LECIA UMCS NA UNIWERSYTECIE LWOWSKIM

Z Uniwersytetem im. I. Franka we Lwowie UMCS utrzymuje od 1956 r. bliskie kontakty naukowe, utwierdzone od 1964 r. corocznymi umowami dwustronnymi, przewidującymi m. in. krótkotrwałe wyjazdy pracowników naukowych na staże na zasadach wymiany bezdeewizowej, publikacje artykułów we własnych czasopiśmie (wymienne), pomoc w prowadzeniu filologii rosyjskiej dla UMCS, wymianę wystaw, udział w sympozjach i konferencjach naukowych, kontakty organizacji młodzieżowych. W ostatnim roku doszło do bardzo interesującej współpracy w zakresie przygotowania wspólnej publikacji pt. *Idee Lenina — źródło przyjaźni narodów*, zawierającej artykuły specjalnie opracowane dla uczczenia setnej rocznicy urodzin W. I. Lenina¹.

Jednym z bardzo ważnych momentów w zbliżeniu i lepszym wzajemnym poznaniu była zorganizowana przez rektorat i Komitet Partyjny we Lwowie w dniu 27 XI 1969 r. konferencja naukowa poświęcona 25-leciu PRL i UMCS. W konferencji uczestniczyli: rektor prof. dr M. G. Maksymowicz, który przewodniczył obradom, sekretarz Komitetu Uczelnianego KPU — doc. G. S. Smirnowa, prorektorzy, dziekani, profesorowie i studenci. W wygłoszonych referatach: Prof. dr D. L. Pochyłowicz, kierownik Katedry Historii Zachodnich i Południowych Słowian mówił nt. *Źródła i tradycje trwałej przyjaźni między narodami polskim i ukraińskim*; kand. nauk hist. B. K. Dudykiewicz, dyrektor filii Centralnego Muzeum Lenina we Lwowie *Wspólna walka polskich i ukraińskich mas pracujących o obalenie ustroju burżuazyjno-obszarniczego*; G. W. Podolak, kierownik Wydziału Nauki i Szkół Wyższych Komitetu Obwodowego Komunistycznej Partii Ukrainy — *Przyjaźń i współpraca polskich (woj. lubelskiego i rzeszowskiego) i lwowskich mas pracujących*.

W konferencji uczestniczyła delegacja UMCS na czele z prorektorem doc. dr Stanisławem Krzykałą, który wygłosił referat pt. *25 lat rozwoju UMCS*, dając dzieje i osiągnięcia naukowo-dydaktyczne, wychowawcze, organizacyjne i rozwój inwestycyjny uczelni.

Trzeba podkreślić, że forma uczczenia jubileuszu 25-lecia PRL i UMCS przez władze rektorskie i partyjne Uniwersytetu im. I. Franka zasługuje na szczególne podkreślenie. Konferencja służyła bowiem dalszej wszechstronnej współpracy dwu zaprzyjaźnionych Uniwersytetów.

Albin Kopruckowiak

¹ Książka wydana została w dwu wersjach językowych: polskiej w Lublinie — *Idee Lenina — źródło przyjaźni narodów*. Red. A. Kopruckowiak, Lublin 1970, ss. 192; ukraińskiej we Lwowie — *Ideji Lenina — dżereło družby narodiw*. Lwiw 1970. Red. A. S. Zaszkiłniak, ss. 154.